

Valtakunnallisten lajiliittojen tulosperusteisen määräraahajaon kehittäminen

- avustusjärjestelmätyöryhmä V:n muistio

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:27

Valtakunnallisten lajiliittojen tulosperusteisen määrärahaajaon kehittäminen

- avustusjärjestelmätyöryhmä V:n muistio

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:27

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö / Undervisningsministeriet

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto / Kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen

PL / PB 29

00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi/OPM/julkaisut>

Yliopistopaino / Universitetstryckeriet, 2009

ISBN: 978-952-485-780-2 (nid.)

ISBN: 978-952-485-781-9 (PDF)

ISSN: 1458-8102 (Painettu)

ISSN: 1797-951X (PDF)

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä /

Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2009:27

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetusministeriö

Julkaisun päivämäärä
31.5.2009

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)		Julkaisun laji Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä	
Valtakunnallisten lajiliittojen tulosperusteisen määrärahaajan kehittäminen - avustustyöryhmä V		Toimeksiantaja Opetusministeriö	
Puheenjohtaja: ylitarkastaja Hannu Tolonen Sihteerit: ylitarkastaja Timo Oravainen		Toimielimen asettamispv 3.6.2008	Dnro 43/040/2008
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Valtakunnallisten lajiliittojen tulosperusteisen määrärahaajan kehittäminen - avustusjärjestelmätyöryhmä V:n muistio (Resultatbaserade anslag till riksomfattande grenförbund - promemoria av arbetsgrupp V som utvecklar understödssystemet)			
Julkaisun osat muistio			
Tiivistelmä <p>Opetusministeriö asetti 3.6.2008 (Dnro 43/040/2008) työryhmän uudistamaan valtakunnallisten urheilun lajiliittojen valtionavustusten tulosperusteita. Työryhmän tuli arvioida nykyisen tulosperusteisen ohjauksen vaikutukset, suorittaa järjestelmän toimivuuden arviointi suhteessa järjestöjen tuloksiin keskeisillä tulosalueilla sekä arvioida tulosperusteinen ohjaus yksilö- ja joukkuelajien osalta, tehdä tarvittavat muutosesitykset järjestelmän kehittämiseksi, tehdä ehdotukset kriteereistä, joiden avulla on mahdollista arvioida lajiliittojen yhteiskuntavastuullista sekä eettisiin periaatteisiin perustuvaa toimintaa, arvioida valtionavustuslain 36 § mukaisesti valtionavustusten tarpeellisuutta ja kehittämistarpeita, sekä muut toiminnan edelleen kehittämiseen liittyvät esitykset.</p> <p>Valtionavustusten yleisinä periaatteina on pidettävä läpinäkyvyyttä, oikeudenmukaisuutta ja tasapuolisuutta. Lajiliittojen tulosperusteisen ohjauksen tavoitteena on myöntää valtionavustukset arviointijärjestelmän avulla mahdollisimman perustellusti, oikeudenmukaisesti, luotettavasti, laaja-alaisesti toiminnan laatu ja määrä huomioon ottaen.</p> <p>Työryhmä esitti 15 kehittämiskohdetta, joilla nykyaikaistettaisiin tulosperusteista määrärahajakoa. Työryhmä esitti, että:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lajiliittojen tulosperusteisen määrärahaajan kriteeristö uudistettaisiin ja huomioitaisiin uudistukset muun muassa liikuntalain uudistuksen yhteydessä tarkentamalla valtionapukelpoisen liikuntajärjestön määrittelmää, - kaikkien lajiliittojen valtionapukelpoisuus määriteltäisiin uudelleen, - valtionapuun oikeutettuja liikuntajärjestöjä hyväksyttäessä edellytyksenä olisi muun muassa, että uuden avustettavan lajiliiton tulee olla toiminut vähintään viisi (5) vuoden mittaista tilikautta, - lajiliittojen valtionavustusten nykyiset tulosalueet uudistettaisiin elämäntaustamallin pohjalta, - järjestöjen tulosalueet jaoteltaisiin harrasteliikuntaan, huippu-urheiluun sekä järjestö- ja seuratoimintaan, - harrasteliikunta sisältäisi sekä kilpailullisen että ei-kilpailullisen liikunnan harrastamisen, - huippu-urheilun arviointi määriteltäisiin uudelleen, - järjestö- ja seuratoimintaa arvioitaisiin omana kokonaisuutenaan, - arvioinnin lähtökohdina olisivat urheilun yhteisesti hyväksytyt eettiset periaatteet, - lajiliitot ryhmiteltäisiin niitä arvioitaessa toimintakulujen mukaisesti kolmeen ryhmään, - lajiliittojen tilinpäätösraportointia yksinkertaistetaan, eikä tulosaluekohtaista tilitystä vaadita, - järjestöjen taloutta seurattaisiin ensisijaisesti pitkällä aikavälillä, jolloin tunnusluvut saataisiin taseista, - nykyisestä SLU:n lajipalvelutoimistosta kehitettäisiin yhteistyössä Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n kanssa entistä paremmin pienten liittojen toiminnan kehittämistä tukeva yksikkö, - yksityiskohtaiset kriteerit vietäisiin jatkovalmisteluun, johon kutsuttaisiin laaja-alainen liikuntajärjestöedustus, ja että - selvitetäisiin myös muiden liikuntajärjestöjen kuin lajiliittojen avustamisen kehittämistä tulosperusteisena. 			
Avainsanat (asiasanat) liikunta, urheilu, lajiliitto, tulosperuste, määrärahajako			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009: 27		ISSN 1458-8102 (Painettu) 1797-951X (PDF)	ISBN 978-952-485-780-2 (nid.) 978-952-485-781-9 (PDF)
Kokonaissivumäärä 16	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Yliopistopaino		Kustantaja Opetusministeriö	

Presentationsblad

Utgivare
Undervisningsministeriet

Utgivningsdatum
31.5.2009

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare)		Typ av publikation Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar	
Resultatbaserade anslag till riksomfattande grenförbund - arbetsgrupp V som utvecklar understödssystemet		Uppdragsgivare Undervisningsministeriet	
Ordförande: överinspektör Hannu Tolonen Sekreterare: överinspektör Timo Oravainen		Datum för tillsättandet av 3.6.2008	Dnro 43/0402008
Publikation (även den finska titeln) Resultatbaserade anslag till riksomfattande grenförbund - promemoria av arbetsgrupp V som utvecklar understödssystemet (Valtakunnallisten lajiliittojen tulospäätösten määrittämisen - avustusjärjestelmäryhmä V:n muistio)			
Publikationens delar promemoria			
Sammandrag <p>Undervisningsministeriet tillsatte 3.6.2008 en arbetsgrupp (Dnr 43/040/2008) med uppgift att förnya resultatkriterierna för statsunderstöd till riksomfattande grenförbund. Arbetsgruppen skulle bedöma verkningarna av gällande resultatstyrning, utvärdera systemet i förhållande till organisationernas resultat på viktiga resultatområden, bedöma resultatstyrningen i individuella grenar och laggrenar, komma med nödvändiga ändringsförslag för att utveckla systemet, föreslå nya kriterier för bedömning av grenförbundens samhällsansvar och etiska principer, i enlighet med 36 § i statsunderstödslagen utvärdera nödvändigheten av statsunderstöd och behovet av att utveckla dem samt slutligen föreslå ytterligare en vidareutveckling av verksamheten.</p> <p>Den allmänna principen för statsunderstöd är att de ska vara genomskinliga, rättvisa och jämlika. Målet i resultatstyrningen av grenförbunden är att statsunderstöd ska beviljas på ett motiverat sätt, rättvist, tillförlitligt och med beaktande av kvalitet och kvantitet i ett bredare perspektiv grundat på utvärderingssystemet.</p> <p>Arbetsgruppen föreslog 15 punkter som skulle modernisera den resultatbaserade anslagsfördelningen. Arbetsgruppen föreslog:</p> <ul style="list-style-type: none">- att kriterierna vid anslagsfördelning till grenförbund enligt resultat reformeras och att reformerna uppmärksammas bl.a. i samband med revideringen av idrottslagen genom omdefinition av en idrottsorganisation som kan få statsunderstöd,- att rätten att få statsunderstöd omdefinieras för alla grenförbund,- att idrottsorganisationer som godkänns att få statsunderstöd - om det är fråga om en nykomling bland grenförbunden bl.a. avkrävs en minst fem (5) årig redovisningsperiod,- att nuvarande resultatområden för statsunderstöd till grenförbund förnyas med livscykelmodellen som grund,- att organisationernas resultatområden delas upp i hobbyidrott, toppidrott och föreningsverksamhet,- att hobbyidrotten ska innehålla både tävlingsbaserad och icke tävlingsbaserad idrott,- att bedömningen av toppidrotten omdefinieras,- att föreningsverksamheten bedöms som ett eget verksamhetsfält,- att bedömningen ska utgå från godkända gemensamma idrottsetiska principer,- att grenförbunden indelas i tre grupper baserat på omkostnaderna för verksamheten,- att grenförbundens beslutsrapportering förenklas utan krav på redovisning per resultatområde,- att föreningarnas ekonomi primärt följs upp på lång sikt, varvid nyckeltalen kan hämtas ur balansräkningarna,- att nuvarande kontor för Finlands Idrott utvecklas tillsammans med Finlands Idrott r.f. så att det blir en enhet som stöder små förbund bättre än hittills,- att detaljerade kriterier förs till fortsatt beredning av ett brett spektrum inbjudna idrottsrepresentanter och- att också andra idrottsorganisationer som inte är grenförbund utreds som understödstagare enligt vissa resultatkriterier.			
Nyckelord idrott, sport, grenförbund, resultatkriterier, anslagsfördelning			
Övriga uppgifter			
Seriens namn och nummer Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2009:27		ISSN 1458-8102 (htf.) 1797-951X (PDF)	ISBN 978-952-485-489-4 (htf.) 978-952-485-490-0 (PDF)
Sidoantal 16	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Universitetstryckeriet		Förlag Undervisningsministeriet	

Opetusministeriölle

Opetusministeriö asetti 3.6.2008 (Dnro 43/040/2008) työryhmän uudistamaan valtakunnallisten urheilun lajiliittojen valtionavustusten tulosperusteita, jonka tehtävänä oli 31.3.2009 mennessä:

- 1 arvioida nykyisen tulosperusteisen ohjauksen vaikutukset,
- 2 suorittaa järjestelmän toimivuuden arviointi suhteessa järjestöjen tuloksiin keskeisillä tulosalueilla sekä arvioida tulosperusteinen ohjaus yksilö- ja joukkuelajien osalta,
- 3 tehdä tarvittavat muutosesitykset järjestelmän kehittämiseksi,
- 4 tehdä ehdotukset kriteereistä, joiden avulla on mahdollista arvioida lajiliittojen yhteiskuntavastuullista sekä eettisiin periaatteisiin perustuvaa toimintaa,
- 5 arvioida valtionavustuslain 36 § mukaisesti valtionavustusten tarpeellisuutta ja kehittämistarpeita, sekä
- 6 tehdä muut toiminnan edelleen kehittämiseen liittyvät esitykset.

Työryhmän puheenjohtajaksi opetusministeriö kutsui ylitarkastaja Hannu Tolosen opetusministeriöstä ja jäseniksi kehitysjohtaja Rainer Anttilan Suomen Liikunta ja Urheilu ry:stä, yhteyspäällikkö Anna Bertillsin Finlands Svenska Idrott rf:stä, talouspäällikkö Sanna Heikkilän Suomen Voimisteluliitto Svoli ry:stä, testauspäällikkö Katja Huotarin Suomen Antidopingtoimikunta ry:stä, pääsihteeri Kimmo J. Lipposen Suomen Palloliitto ry:stä, toiminnanjohtaja, sittemmin liikuntatoimenjohtaja, Tommi Lankin Suomen Koripalloliitto ry:stä, sittemmin Lahden kaupungista, hallitusneuvos Tuula Lybeckin opetusministeriöstä sekä toiminnanjohtaja Sari Nuotion Sukeltajaliitto ry:stä. Tultuaan nimitetyksi kulttuuri- ja urheiluministerin erityisavustajaksi Anna Bertills ei ole osallistunut työryhmän työhön.

Työryhmän sihteeriksi määrättiin ylitarkastaja Timo Oravainen opetusministeriöstä.

Työryhmä kuuli ulkopuolisina asiantuntijoina valmennuksen johtaja Kari Niemi-Nikkola Suomen Olympiakomitea ry:stä, kehitysjohtaja Pasi Mäenpäästä Nuori Suomi ry:stä ja järjestöliikunnan suunnittelija Eerika Laalo-Häikiötä Kunto ry:stä.

Työryhmä kokoontui yhteensä yhdeksän kertaa ja työsti lisäksi muistion sisältöä kahdessa pidemmässä työseminaarissa. Työryhmä haki ja sai työnsä viimeistelemiseksi jatkoaikaa 31.5.2009 saakka.

Saatuaan työnsä valmiiksi työryhmä luovuttaa muistionsa opetusministeriölle.

Helsingissä 31.5.2009

Hannu Tolonen

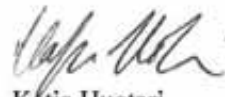

Rainer Anttila

Anna Bertills

Sanna Heikkilä

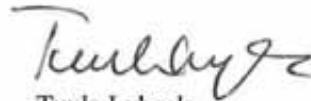
Katja Huotari

Kimmo J. Lipponen

Tommi Lanki

Tuula Lybeck

Sari Nuotio

Timo Oravainen

Sisältö

	Opetusministeriölle	5
1	Nykytilan kuvaus ja järjestelmän arviointi	8
1.1	Valtionavustusjärjestelmän taustaa	8
1.2	Säädöstausta ja myöntämismenettely	9
1.3	Nykyisen valtionavustusjärjestelmän toimivuus	10
2	Työryhmän esitykset ja perustelut	13
2.1	Valtionapukelpoisuus	13
2.2	Lajiliittojen tulosalueet	14
2.3	Yhteiskuntavastuu arvioidaan läpäisevästi tulosalueilla	15
2.4	Lajiliittojen ryhmittely arvioinnissa	15
2.5	Toiminnan talouden arviointi	16
2.6	Työryhmän muut esitykset	16

1 Nykytilan kuvaus ja järjestelmän arviointi

Liikunnan kansalaisjärjestöjen, liikuntajärjestöjen ja lajiliittojen, avustusjärjestelmällä on ollut seuraavia tavoitteita:

- 1 Järjestelmän tulee tukea liikuntajärjestöjen perustoimintaa. Näin varmistetaan liikuntalaissa määriteltyjen sekä yhteisesti sovittujen ja yhteiskunnallisesti merkittävien tulosten aikaansaaminen. Liikunnan avulla edistetään liikunnallista elämäntapaa, vahvistetaan osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan eettisesti kestäväää ja tavoitteellista huippu-urheilua. Näin järjestelmä tukee liikuntalain- ja asetuksen sekä hallitusohjelman asettamien tavoitteiden toteutumista.
- 2 Järjestelmän tulee olla avoin, läpinäkyvä ja se tulee valmistella yhteistyössä opetusministeriön ja liikuntajärjestöjen kesken. Valtion talousarviossa olevat veikkausvoittovarot tulee jakaa oikeudenmukaisesti hakijoiden kesken. Valmistelussa tulee ottaa huomioon järjestöjen monimuotoisuus ja erilaisuus sekä kansallisen liikuntakulttuurimme erityiset piirteet ja painotukset. Näiden ottaminen huomioon edellyttää myös harkinnan käyttöä avustusten myöntäjältä.
- 3 Valtionavustusjärjestelmän tulee tukea järjestöjen kehittämistä ja kehittymistä.

1.1 Valtionavustusjärjestelmän taustaa

Käytössä oleva lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen avustusperusteluokitus perustuu liikuntajärjestöjen tulosohjausryhmän muistioon vuodelta 2004. Muilla liikuntajärjestöillä on osittain käytössä omat tulosohjausjärjestelmänsä. Osalta liikuntajärjestöistä tulosperusteinen arviointijärjestelmä puuttuu vielä kokonaan. Liikunnan toimialajärjestöjen kanssa käydään informatiiviset tulosperusteiset keskustelut vuosittain.

Nykyisessä valtionavustusjärjestelmässä lajiliitot on ryhmitelty saadun valtionavustuksen määrän mukaan kolmeen ryhmään. Tätä järjestelmää on käytetty valmisteltaessa toiminta-avustusesitystä.

Yleisesti valtakunnallisille liikuntajärjestöille ja/tai lajiliitoille soveltuva valtionavustusten perusteena käytettävää tulosohjausjärjestelmää on aiemmin käsitelty ja kehitetty seuraavissa työryhmissä ja asiantuntijamietinnöissä:

- Liikuntajärjestöjen tulosohjauksen kehittäminen - Liikuntajärjestöjen avustusjärjestelmätyöryhmä IV (OPM 2004:33)
- Liikuntajärjestöjen avustusjärjestelmätyöryhmä III (OPM 2000:29)
- Liikunnan aluejärjestöjen avustusjärjestelmätyöryhmä (OPM 1999:2)
- Koululais- ja opiskelijaliikuntajärjestöjen sekä vammaisurheilujärjestöjen ja kansanterveysjärjestöjen avustusjärjestelmätyöryhmä (OPM 1997:30)
- Liikuntajärjestöjen avustusjärjestelmätyöryhmä II (OPM 1996:44)
- Liikuntajärjestöjen avustusjärjestelmätyöryhmä (OPM 1995:33)
- Suunnitelma suomalaisen liikunnan ja urheilun elinvoimaisuuden ja tuloksellisuuden edistämiseksi (19.10.1992, Homén)
- Liikuntajärjestöjen ja opetusministeriön yhteinen strategiavalmistelu 1991-1992 (LIKUSTRA)
- Valtakunnallisten liikuntajärjestöjen tulosohjaustyöryhmä (OPM 1992:2)

1.2 Säädoista ja myöntämismenettely

Liikuntalain (1054/1998) 7 § mukaan ”valtion talousarvion otetaan vuosittain määräraha valtakunnallisten ja alueellisten liikuntajärjestöjen toiminnan avustamiseen. Valtionavustuksen määrää harkittaessa otetaan huomioon se, miten järjestö toimii tämän lain tarkoituksen toteuttamiseksi. Hakijoiden keskinäisessä vertailussa otetaan huomioon järjestön toiminnan laatu ja laajuus. Lisäksi otetaan huomioon toiminnan yhteiskunnallinen merkitys. Tulosperusteista voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Hyväksyttävänä toimintamenoina ei pidetä liiketoiminnasta aiheutuvia menoja.

Uudelle järjestölle ei voimassa olevan liikuntalain mukaan myönnetä valtionavustusta ilman erityistä syytä ennen kuin se on toiminut ainakin vuoden pituisen tilikauden.

Opetusministeriö hyväksyy liikuntalain nojalla avustettavat järjestöt. Harkitessaan järjestön hyväksymistä ministeriön tulee lain mukaan ottaa huomioon järjestön toiminta liikunnan järjestämiseksi ja muu liikuntaa edistävä toiminta sekä se, miten järjestö ottaa toiminnassaan huomioon urheilun eettiset periaatteet. Erityisestä syystä muu liikunnan alalla toimiva valtakunnallinen järjestö voidaan hyväksyä avustuksen piiriin.”

Valtionavustuslain (688/2001) 7§:n mukaan ”valtionavustusta voidaan myöntää valtion talousarvion tai talousarvion ulkopuolella olevan valtion rahaston varojen puitteissa, jos:

- 1 tarkoitus, johon valtionavustusta haetaan, on yhteiskunnallisesti hyväksyttävä;
- 2 valtionavustuksen myöntäminen on perusteltua valtionavustuksen käytölle asetettujen tavoitteiden kannalta;
- 3 valtionavustuksen myöntämistä on pidettävä tarpeellisena valtionavustuksen hakijan saama muu julkinen tuki sekä valtionavustuksen kohteena olevan hankkeen tai toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen; sekä
- 4 valtionavustuksen myöntämisen ei arvioida aiheuttavan muita kuin vähäisiä kilpailua ja markkinoiden toimintaa vääristäviä vaikutuksia Euroopan talousalueeseen kuu-luvassa valtiossa.”

Opetusministeriö on antanut vuosittain järjestöille ohjeet valtionavustusten hakemisesta, hakemukseen tarvittavista liitteistä, joissa selviää järjestön toiminta keskeisillä tulosalueilla, myöntämisperusteista ja valtionapuun oikeuttavista menoista.

1.3 Nykyisen valtionavustusjärjestelmän toimivuus

Nykyisin käytössä olevan järjestelmä perustuu 1990-alussa toimineen työryhmän valmisteluun. Tulospäätösperusteisuus lajiliittojen määrärahaajaon pohjana on todettu yleisesti oikeasuuntaiseksi kehitykseksi ja nykyinen järjestelmä toimii pääsääntöisesti hyvin. Keskeisin ongelma on se, että käytössä olevien tulospäätösperusteisten kriteerien pohjalta tehtävä arviointi ei todellisuudessa mittaa riittävästi toiminnan laatua, vaan laadulliset kriteerit ovat liian määräperusteisia.

Järjestöjen ministeriölle toimittama tilinpäätösinformaatio ei anna kaikilta osin vertailukelpoista tietoa näiden eri tulosalueille käyttämistä resursseista. Tulosalueille käytettyjä resursseja on vaikea verrata muun muassa siksi, että henkilöstökulujen ja muiden hallinnollisten kulujen jyvitykset määrittellään liitoissa eri perusteilla. Nykyinen tulosaluekohtainen jaottelu palvelee heikosti liittojen talouden suunnittelua ja seurantaa, koska muun muassa ikärajoihin perustuvat jaot eivät vastaa todellista toimintaa. Tämän vuoksi useissa liitoissa on käytössä rinnakkaisia seurantamalleja talouden suunnitteluun ja raportointiin.

Järjestelmä on myös varsin jäykkä. Tulosalueiden arviointi on sektoroitunut kolmelle toimialalle ja arvioinnin rajapinnat joustavat hyvin vähän. Rajankäynnissä vaikeus ilmenee esimerkiksi siinä, miten ja kuka arvioi 15–18-vuotiaiden nuorten kilpaurheilun ohjausjärjestelmiä: arvioidaanko nämä osana lasten ja nuorten liikuntaa, vai tarkastellaanko valmennusjärjestelmän laatua kilpa- ja huippu-urheilun arviointiperusteiden pohjalta? Yhteiskunnallinen vaikuttavuus, samoin kuin järjestö- ja seuratoiminnan laajuus, sekä liiton taloudellisen aseman tarkastelu ei ole saanut merkittävää painoarvoa kokonaisarvioinnissa.

Käytössä olevan valtionapujärjestelmän tulosalueet ja niiden keskinäiset painotukset ovat seuraavat:

Lasten ja nuorten liikunta	50 %
Aikuis-, terveys- ja kuntoliikunta	25 %
Kilpa- ja huippu-urheilu	25 %

Valtaosalle pienistä ja keskisuurista liitoista, joiden painopiste on kilpa- ja huippu-urheilussa, arviointi kaikkien kolmen päätulosalueen mukaisesti ei käytännössä ole mahdollista eikä edes tarkoituksenmukaista. Lajien erilaisuudesta ja perinteistä johtuen lajiliittojen toiminta vaihtelee paljon ja siksi tulosaluepohjainen toiminnan jaottelu on käytännössä ollut vaikea toteuttaa.

SLU:n koordinoima työryhmä on arvioinut lajiliittojen tuloksellisuutta pisteyttämällä lajiliiton toiminnan tilinpäätöksen ja toimintakertomusten, www-sivujen sisältämän informaation, kehityskeskusteluiden sekä muun saatavilla olevan informaation perusteella. Laatu ja määrä on pisteytetty erikseen ja pisteytyksen perustana on ollut laatu painotteisuus (70 %) määrän jäädessä pienemmälle huomiolle (30 %). Laadusta on voinut saada pisteitä yhteensä 70 pistettä ja määrästä 30 pistettä, kun maksimipistemäärä on 100.

Tulosalueiden laadulliset tavoitteet, esimerkiksi koulutuksen laatu, ilmoitetaan pääsääntöisesti määrällisillä mittareilla.

ARVIOINTIPISTEYTYS

Toimintalohko Laadullinen arvio	Nuori Suomi	Kunto	Olympiakomitea	Yhteensä
Järjestö	8	9	2	19
Koulutus	10	4	3	17
Harjoitus/valmennus	7	3	9	19
Kilpailu	10	2	3	15
<i>Laatupisteet yhteensä</i>	35	18	17	70

Määrällinen arvio	Nuori Suomi	Kunto	Olympiakomitea	Yhteensä
<i>Määräpisteet yhteensä</i>	15	7	8	30

Keskeisimpänä haasteena arvioinnissa on ollut tiedon kerääminen. Vuosikertomukset kuvaavat toimintaa vaihtelevasti ja arviointia tukevia tuloskeskusteluita ei ole voitu käydä riittävästi resurssien puuttuessa.

Ongelmia on havaittu myös valtionapukelpoisuuden määrittelyssä. Liikuntalaista tai muustakaan lainsäädännöstä ei tällä hetkellä löydy perustetta, jolla lajiliittojen tai muiden liikuntajärjestöjen valtionavustuskelpoisuus voitaisiin kumota. Nuorisolaissa tällainen siirtymäsäännös on nuorisojärjestöjen osalta.

Yhteiskuntavastuun huomioon ottaminen

Liikuntaa edistetään ottamalla yhteiskuntavastuun asiat huomioon toiminnassa ja liikunta edistää yhteiskuntavastuun toteutumista. Yhteiskuntavastuulla tarkoitetaan tässä erityisesti niitä toimintoja ja toimenpiteitä, joilla liikuntajärjestöt ilmaisevat toimintansa vastuullisuuden. Yhteiskuntavastuullinen toiminta on arvioitu normaalin toiminnan osana. Arvioinnissa on käytetty erityisiä tietolomakkeita, joiden pohjalta on käyty lajiliittojen ja toimialojen asiantuntijoiden väliset Reilun Pelin kehityskeskustelut.

Aiempi tulosohjaustyöryhmä määritteli yhteiskuntavastuuta tarkasteltaessa osa-alueiksi kestävä kehityksen, antidopingtoiminnan, tasa-arvon, suvaitsevaisuuden, alkoholisponsoroinnin rajoittamisen, reilun pelin hengen toteuttamisen sekä toiminnan muiden yhdistys- ja urheilutoiminnan sektoreiden alueilla. Lisäksi edellinen työryhmä esitti, että järjestöillä, joiden seuroilla tai järjestöillä itsellään olisi tupakka- tai alkoholimainontaa, saisivat kolmen vuoden siirtymäajan tästä luopumiseen.

Liikuntajärjestöjen toiminnan yhteiskuntavastuullisuuden arviointiin ei ole löydetty yksiselitteisiä ja kattavia kriteerejä. Edellinen työryhmä ehdotti, että Reilun Pelin periaatteita ja muita yhteiskuntavastuita erinomaisesti kehittäneitä lajiliittoja palkittaisiin opetusministeriön määrittelemällä tavalla. Valtionavun vähentäminen Reilun Pelin periaatteiden vastaisesta toiminnasta esitettiin tapahtuvaksi vain silloin, kun toiminta on ollut tarkoituksellista tai kun lajiliitto on ollut piittaamaton Reilun Pelin periaatteiden kehittämisestä omassa toimintakentässään.

Järjestöjen ryhmittely

Edellinen työryhmä esitti arvioinnin kehittämiseksi sekä järjestöjen erilaisuuden ottamiseksi huomioon sen, että lajiliitot ryhmiteltäisiin neljään ryhmään. Esityksen pohjalta on toteutettu mallia, jossa lajiliitot on valtionavustusvalmistelun aikana jaoteltu kolmeen ryhmään.

Ryhmäjaon pohjana on käytetty järjestön vuonna 2005 saamaa valtionavustusta.

Tällä tavoin järjestöjen keskinäinen vertailu on ollut selkeämpää ja helpottanut erisuuristen järjestöjen arviointia. Jako myös kevensi pienempien lajiliittojen arviointiprosessia.

Nykyjärjestelmässä arvioinnin perustana oleva jaottelu ryhmiin toteutettiin seuraavasti:

Lajiliittoryhmä I: Ne lajiliitot, joilla valtionavustus on enintään 40 000 euroa. Ryhmään kuuluu 2005–2009 yhteensä 30 lajiliittoa.

Lajiliittoryhmä II: Ne lajiliitot, joiden valtionavustus on 40 001–100 000 euroa.

Lajiliittoryhmä III: Ne lajiliitot, joiden valtionavustus on 100 001–250 000 euroa. *Ryhmään II ja III kuuluvia lajiliittoja on 2005–2009 yhteensä 30 ja ne on arvioitu samassa kokonaisuudessa.*

Lajiliittoryhmä IV: Lajiliitot, joiden valtionavustus on 250 001 – euroa. Ryhmään kuuluu vv. 2005–2009 14 lajiliittoa.

2 Työryhmän esitykset ja perustelut

Työryhmän tavoitteena on ollut ajanmukaistaa avustamisen perustana olevat tulosperusteet niin, että lajien erilaisuus voidaan ottaa aiempaa paremmin huomioon. Tulosperusteisen ohjauksen tavoitteena on luoda arviointijärjestelmä, jonka avulla mahdollisimman luotettavasti ja laaja-alaisesti toiminnan laadussa ja määrässä tapahtuneet muutokset huomioon ottaen kyetään ohjaamaan järjestölle myönnettävä valtionavustus oikeudenmukaisesti ja perustellusti.

2.1 Valtionapukelpoisuus

Työryhmä esittää, että lajiliittojen tulosperusteisen määrärahaajan kriteeristö uudistetaan ja huomioidaan uudistukset muun muassa liikuntalain uudistuksen yhteydessä tarkentamalla valtionapukelpoisen liikuntajärjestön määritelmää.

Työryhmä esittää, että kaikkien lajiliittojen valtionapukelpoisuus määritellään uudelleen. Lajiliittojen tasapuolisen kohtelun ja yhdenvertaisuuden takaamiseksi avustettavan lajiliiton perusedellytyksiksi määritellään, että

- liikunta on järjestön pääasiallista toimintaa,
- vähintään 40 jäsenseuraa ja/tai 2 000 henkilöjäsentä,
- järjestön toiminta on valtakunnallista,
- lajilla on kansainvälinen organisaatio ja/tai kansainvälinen kilpailujärjestelmä, tai laji on muutoin kansallisesti tai kansainvälisesti merkittävä.

Kustakin lajista valtionavustuskelpoiseksi voidaan hyväksyä vain yksi kansallinen lajiliitto. Lajiliittojen valtionapukelpoisuudet arvioidaan neljän vuoden määräajoin.

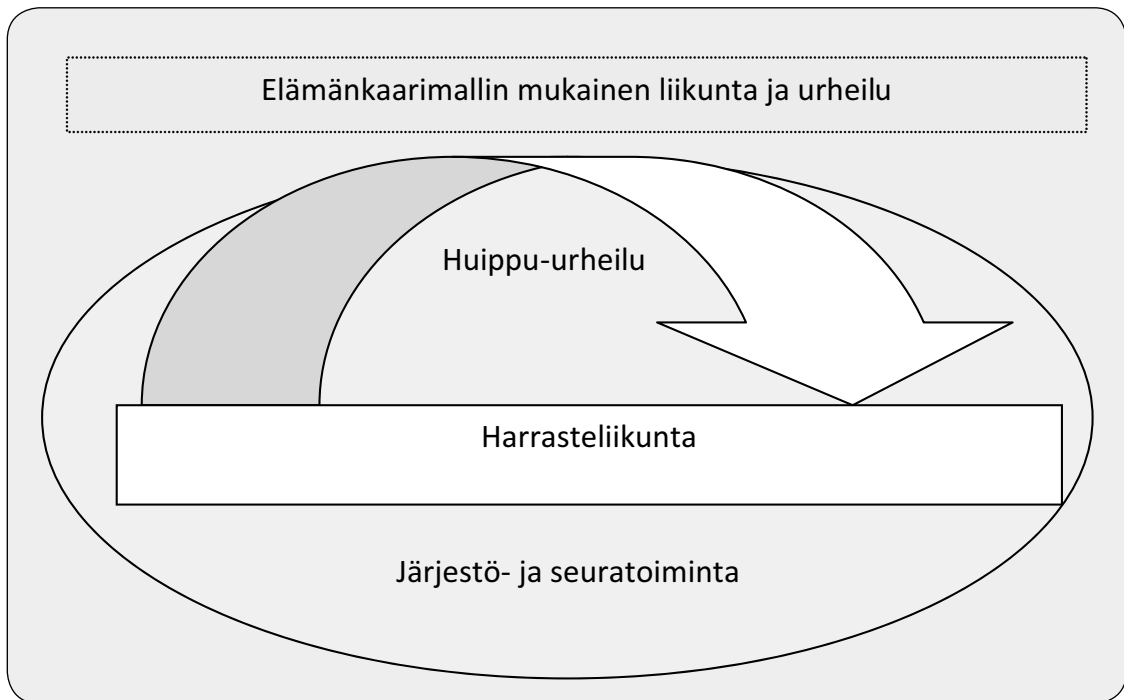
Työryhmä esittää, että valtionapuun oikeutettuja liikuntajärjestöjä hyväksyttäessä edellä esitettyjen kriteerien lisäksi edellytyksenä on, että uuden avustettavan lajiliiton tulee olla toiminut vähintään viisi (5) vuoden mittaista tilikautta. Tästä perusedellytyksestä voitaisiin poiketa vain erittäin painavista syistä.

2.2 Lajiliittojen tulosalueet

Työryhmä esittää, että lajiliittojen valtionavustusten nykyiset tulosalueet uudistetaan elämäntaakamallin pohjalta.

Perusteluita elämäntaakamalliin siirtymiselle ovat:

- tavoitteena on elinikäinen liikkuminen,
- kilpailullinen liikunta kuuluu koko elämäntaakalle,
- ei-kilpailullinen liikunta kuuluu koko elämäntaakan ajalle, ja
- seura- ja järjestötoimintaan voi osallistua eri rooleissa koko elämäntaakan ajan.

Työryhmä esittää, että järjestöjen tulosalueet jaoteltaisiin uudelleen:

1. Harrasteliikunta
2. Huippu-urheilu
3. Järjestö- ja seuratoiminta

Lapset ja nuoret ovat lajiliittojen toiminnan painopiste. Liikunnan yhteiskuntavastuuseen liittyvät kysymykset arvioidaan osana liikunnan ja urheilun kokonaisuutta jokaisen tulosalueen läpäisevästi.

Harrasteliikunta

Työryhmä esittää, että harrasteliikunta sisältää sekä kilpailullisen että ei-kilpailullisen liikunnan harrastamisen.

Kilpailullinen harrasteliikunta

Kilpailutoiminta on toiminnan ydin valtaosalle urheilun lajiliitoista. Suurin osa lasten ja nuorten kilpailutoiminnasta on harrasteliikuntaa yhtäläillä kuin osa aikuisten kansallisista kilpailusarjoista. Kysymys on enemmän määrittelystä, mitä kilpailulla tarkoitetaan ja millaisilla säännöillä sitä toteutetaan. Liitolla tulee olla tarjolla seuroille toimintamalleja harrastuspainotteiseen toimintaan. Kilpailutoiminnan järjestäminen on yksi keskeisistä harrastetoiminnan arviointikohteista.

Ei-kilpailullinen harrasteliikunta

Liittojen jäsenseurojen rooli ei-kilpailullisen harrasteliikunnan edistäjänä sekä kyky rekrytoida uusia liikkujia – erityisesti liikunnallisesti passiivista väestönosaa – lajiharrastuksen pariin, on tärkeä arvioinnin kohde. Arviointi tältä osin kohdistuu liittojen harrasteliikunnan toimintoihin sekä niiden laatuun.

Huippu-urheilu

Työryhmä esittää, että huippu-urheilun arviointi määritellään uudelleen. Uudessa tuloperusteisessa arviointijärjestelmässä arvioitaisiin liiton urheilulliset tulokset ja toimet, joilla tätä tavoitellaan kaikilla toiminnan osa-alueilla. Arvioinnissa huomioitaisiin lisäksi esimerkiksi huippu-urheiluun kuuluvaksi lajissa määritelty kilpailutoiminta molempien sukupuolten osalta, huippu-urheilua tukevan valmennuksen laatu sekä liiton muu huippu-urheilua tukeva toiminta (mm. lääkintähuolto, urheilijan uraa kannustavat toimenpiteet).

Järjestö- ja seuratoiminta

Työryhmä esittää, että järjestö- ja seuratoimintaa arvioidaan omana kokonaisuutenaan. Arvioinnissa huomioidaan esimerkiksi lajiliiton riittävä panostus seurojen tukemiseen sekä liiton toiminnan ja talouden suunnitelmallisuuteen.

2.3 Yhteiskuntavastuu arvioidaan läpäisevästi tulosalueilla

Työryhmä esittää, että yhteiskuntavastuu arvioidaan läpäisevästi tulosalueilla. ja että arvioinnin lähtökohtana ovat urheilun yhteisesti hyväksytyt eettiset periaatteet. Tällaisia ovat esimerkiksi yhteisöllisyys, alkoholin ja huumeiden vastainen toiminta, sukupuolten sekä sukupolvien välinen tasa-arvo, kestävä kehitys, suvaitsevaisuus ja rasismien vastainen toiminta sekä antidopingtoiminta arvioidaan lajiliittojen toimintakulttuurin pohjautuen.

2.4 Lajiliittojen ryhmittely arvioinnissa

Työryhmä esittää, että lajiliitot ryhmitellään niitä arvioitaessa toimintakulujen mukaisesti kolmeen ryhmään:

I ryhmä: lajiliitot, joiden toimintakulut ovat vähintään 1 000 000 euroa vuodessa,

II ryhmä: Lajiliitot, joiden toimintakulut ovat 120 000–999 999 euroa vuodessa,

III ryhmä: Lajiliitot, joiden toiminta on erityisarvioinnin kohteena, toimintakulut alle 120 000 euroa vuodessa.

2.5 Toiminnan talouden arviointi

Työryhmä esittää, että lajiliittojen tilinpäätösraportointia yksinkertaistetaan, eikä tulosaluekohtaista tilitystä vaadita. Valtionapuun oikeuttavien menojen erittelyä lukuun ottamatta ei järjestöiltä vaadittaisi kirjanpitolaista poikkeavaa tilinpäätösraportointia, vaan tarvittavat tiedot kerättäisiin liittojen virallisista tilinpäätöksistä ja vuosikertomuksista.

Työryhmä esittää, että järjestöjen taloutta seurattaisiin ensisijaisesti pitkällä aikavälillä, jolloin tunnusluvut saadaan taseesta (vakavaraisuus, maksuvalmius ja lainojen lyhennysten hoitokate). Lisäksi ”vapaalle” omalle pääomalle määriteltäisiin tavoitetaso, joka voisi olla esimerkiksi noin kuuden kuukauden kiinteitä henkilöstö- ja vuokratuloja yms. menoja vastaava rahamäärä. Avustamisen tarvetta harkittaisiin erikseen tilanteissa, jossa järjestö tekee säännönmukaisesti joko huomattavaa yli- tai alijäämää eivätkä yli- tai alijäämäiset tulokset eivät ole suunniteltuja ja järjestön taloudellisen aseman kannalta perusteltuja.

2.6 Työryhmän muut esitykset

Työryhmä esittää, että uusien lajien syntymisen ja kehittämisen, jo toimivien, mutta jatkuvuudeltaan haasteiden edessä olevien lajiliittojen, sekä yhdistyvien lajiliittojen toiminnan kehittämiseksi nykyisestä lajipalvelutoimistosta kehitetään yhteistyössä Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n kanssa entistä paremmin pienten liittojen toiminnan kehittämistä tukeva yksikkö, jonka avulla niiden toimintaa on mahdollista kehittää. Toiminnaltaan samankaltaisten lajien/lajiliittojen yhdistymistä edistetään yhdentymisavustuksin.

Koska edellä esitetyt muutokset ovat siinä määrin mittavia, **työryhmä esittää**, että yksityiskohtaiset kriteerit jatkovalmisteluun kutsuttaisiin laaja-alainen liikuntajärjestöedustus. Arviointikriteerit valmisteltaisiin vuoden 2010 aikana niin, että ne voitaisiin ottaa asteittain käyttöön vuoden 2011 avustusvalmistelussa ja täysimääräisesti vuonna 2012.

Koska voimassa olevan liikuntalain mukaan kaikkien liikuntajärjestöjen toimintaa tulisi tarkastella tulosperusteisesti, **työryhmä esittää** selvitettäväksi myös muiden liikuntajärjestöjen kuin lajiliittojen avustamisen kehittämistä tulosperusteisena.

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

2009
1809–2009

ISBN: 978-952-485-780-2 (nid.)

ISBN: 978-952-485-781-9 (PDF)

ISSN: 1458-8102 (Painettu)

ISSN: 1797-951X (PDF)

Julkaisumyynti / Bokförsäljning

Yliopistopaino / Universitetstryckeriet

PL 4 / PB 4 (Vuorikatu 3 / Berggatan 3)

00014 Helsingin Yliopisto / Helsingfors Universitet

puhelin / telefon (09) 7010 2363

faksi / fax (09) 7010 2374

books@yopaino.helsinki.fi

www.yliopistopaino.helsinki.fi